

'T HOOGT: EEN 50-JARIGE JONGE HOND

Bas Agterberg - 2023

Op 12 januari 1973 kopte NRC met de titel ***De eerste donkerbruine bioscoop ter wereld***. Die dag opende Wim Kieboom, de Utrechtse wethouder van Cultuur, het allereerste filmhuis van Nederland: 't Hoogt. Enkele maanden later opende ook de theaterzaal, waardoor 't Hoogt, met een expositieruimte erbij, uitgroeide tot een multicultureel centrum in de binnenstad van Utrecht.

Bij de opening in 1973 stond de 16mm-projector nog midden in de zaal en ontbrak het aan ouvreuses en ander personeel. De Japanse film ***Weg met de boeken, de straat op*** stond als eerste op het programma. De toon was gezet voor een scala aan wereldcinema, met films uit Europa, Azië en Zuid-Amerika. Inspirerende films om over na te praten in het café.

De ontwikkeling van 't Hoogt was het resultaat van een strijd tegen megalomane plannen om monumentale panden in de binnenstad af te breken. Het Utrechts Monumenten Fonds restaureerde de zes panden. Onder de stimulerende kracht van de Utrechtse Kring, voorgezeten door 'kunstpaus' Frank de Vries, kreeg 't Hoogt vorm. Huub Bals, tevens de schoonzoon van De Vries, was de eerste directeur van 't Hoogt.

Een nieuwe generatie filmmakers

De kleinschaligheid van dit culturele centrum paste perfect in de tijdsgeest. De kunstzinnige filmvertoningen waren een reactie op de veranderende filmcultuur én maatschappij. Al jaren daalde het bioscoopbezoek door concurrentie van televisie, terwijl mensen meer vrije tijd en geld hadden voor vakanties en andere bezigheden. Tegelijkertijd bloeiden nieuwe filmstijlen op, dankzij de opkomst van de lichtgewicht 16mm-camera en de oprichting van de Filmacademie. Hierdoor ontstond een nieuwe generatie filmmakers die persoonlijke films maakt.

Na 1945 kwamen er subsidies en filmopdrachten voor voorlichting door de overheid, waardoor er behoefte ontstond aan kleinere filmzalen voor vertoning. In 1956 opent Camera-Studio in Utrecht de eerste zaal voor arthouse films. Bioscopeigenaar Wolff gaf Huub Bals de ruimte om de internationale Cinemanifestatie te organiseren, wat leidde tot talloze bezoeken van filmmakers uit binnen- en buitenland, waardoor Utrecht de filmhoofdstad van Nederland werd. 't Hoogt was een opvallend onderdeel van deze bruisende filmcultuur. Een jaar na de opening van 't Hoogt vertrok Bals naar Rotterdam, waar hij zich volledig toeweedde op het Filmfestival en de distributie van films via zijn Film International.

Filmhuis wordt Filmtheater

Het vertrek van Bals hing samen met het probleem dat gedurende de eerste jaren de publieke belangstelling achterbleef bij de verwachtingen. Dit resulteerde in een exploitatietekort, dat door de gemeente werd aangevuld. Helaas leidde dit tot het stopzetten van exposities. Financiële problemen zouden in de geschiedenis van 't

Hoogt een terugkerend thema blijken. In 1990 bijvoorbeeld, toen de gemeente de subsidie voor de zaal stopzette en de voorkeur gaf aan subsidies voor de festivals Springdance en Theater aan de Werf. De theaterzaal van 't Hoogt werd omgebouwd tot een filmzaal, en het filmhuis veranderde zijn naam in Filmtheater. In het kader van professionalisering werden de ooit donkerbruine stoelen vervangen door rode. Ook werden de cabines uitgerust met professionele apparatuur om naast filmprogrammering ook festivals en retrospectieven van grote filmmakers als Kurosawa, Antonioni en Hitchcock te organiseren, themaprogramma's zoals Taboe in film en Women in Cinema, en gerestaureerde filmklassiekers. Dit alles werd mogelijk gemaakt door samenwerking met andere filmhuizen en het Nederlands Filmmuseum.

Het grootste festival dat in 't Hoogt begon, was ongetwijfeld de Nederlandse Filmdagen in 1981. De organisatie van dat festival bevond zich zelfs op de zolder van 't Hoogt. Hetzelfde gold voor het tweejaarlijkse internationale Holland Animation Filmfestival. Zelfs filmmakers vonden er onderdak, zoals de animatieproducenten van Il Luster. Met het nationale project Moviezone nam 't Hoogt het voortouw in filmeducatie, waarbij films werden geprogrammeerd voor jongeren.

Hoogt On Tour

Eind jaren negentig startte een nieuwe fase in de filmcultuur. In Rotterdam was er een plan voor een centrum voor Beeldcultuur, hoewel de samenwerking tussen het Fotomuseum en het Filmmuseum niet doorging. De digitale wereld bracht aanzienlijke veranderingen teweeg, terwijl bioscopen investeerden in nieuwe megaplexen. In Utrecht duurde het even voordat deze megaplexen daadwerkelijk werden gerealiseerd: Cinemec Leidsche Rijn opende in 2015 en Kinopolis Jaarbeurs in 2017. Ook 't Hoogt probeerde sinds eind jaren negentig, in samenwerking met partners zoals Wolff bioscopen en de bibliotheek, een nieuw cultuurcomplex te realiseren. Om verschillende redenen bleven deze plannen echter op de tekentafel liggen.

Met de vertoning van de film waarmee het in 1973 begon, verliet 't Hoogt eind 2018 de vaste plek in de binnenstad. Met bijzondere voorstellingen op verschillende locaties én een nadruk op filmeducatie zette 't Hoogt on Tour de activiteiten voort.

Bas Agterberg studeerde Theater-, Film en Televisiewetenschap aan de Universiteit Utrecht. Hij was docent aan de UU en de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht. En auteur van: Sensationele voorstellingen en passend vermaak, Film en bioscoop in Utrecht. (Matrijs Uitgevers 2009)